

Чăваш чĕлхипе литература олимпиадин муниципалитет тапхăрĕ
2021-2022 вĕренÿ çулĕ
Вырăс шкулĕ
7-8-мĕш классем
Ыйтусемпе ĕçсем

1. Хăш ушкăн йăнăш пĕлтерĕшлĕ?

- 1) йĕпе çине сапа – пĕр инкек хыççăн тепри килсе çапни
- 2) тута тăс – çиллен
- 3) шăхăрса юл – сисмесĕр юл
- 4) шăпчăк ыйхиллĕ – çывăрма юратать

2. Хăшĕ ытлашши?

Тилĕ, кашкăр та упа,
Пурăш, чĕрĕп, тăмана.
Ак выляç пытанмалла.
Туп ытлашшине, сăна.

50

3. Мĕн çырна-ши çаканта? Тĕрĕс çырса илĕр.

Хурамалахурхуралламакайсахуркуртăм.

Хурамалахурхуралламакайсахуркуртăм. 50

4. Сăмахсен хăш ушкăнĕнче сасăсен шучĕ сас паллисен шутĕнчен нумайрах?

- 1) унчен, кутамкка, рельс
- 2) клеенка, юрăçă, чие
- 3) юратать, пьеса, Воробьев
- 4) хĕвел, сукмак, вăрман

30

5. Сăвăра миçе омоним? Вĕсем мĕнле пуллев пайĕ пулнине çырăр.

Сисĕнмесĕр иртрĕ çĕр.

Çалтăр пинчĕ, халĕ – çĕр.

Тусăм, сивĕнсем, ан хĕр,

Пултаруллă пул, ан çĕр.

*Сăвăра миçе омоним.
Идрол.*

305

6. Пăнчăсем вырăнĕнче мĕнле ăнлав пытаннă-ши?

Çул – çут çанталăк е япала сăнарĕ урлă этем пурнăçĕн, ĕçĕ-хĕлĕн е шухăшĕн паллине сăнлакан нумай пĕлтерĕшлĕ куçăмлă ăнлав.

7. Чăваш çыравçисем хайла жанрĕпе те ăнăçлă усă кураççĕ. Çак сăнлăхсен авторне палăртăр.

Икĕ хут укça, кăмака, çирĕм пуслăх кĕмĕл укça, ĕçлесе тунă пуянлăх.

Ч. Я. Яковлев

8. Панă сăмахсен кирлѐ вариантне суйласа илѐр, клоуз-теста пурнăслăр.

Вѐренсе ҫутăлма телей тупнă (а) чăвашене калам тата. Ас туса
(ă) манăр! Пайсăр тăрса юлнă хăвăрăн мѐскѐн чăваш тăван халăхăра эсир
(б) пурăнмалла пурăнмалла; вѐсене аҫтан та пулин катаран пулăшу килѐ-ха тесе
тăмалла мар.

Ан (в) манăр! Вѐсене вѐрентсе ҫутăлтарас (г) пуринчен ытла
сирѐн ҫинче пулмалла. Эсир вѐсен хушшинчен тухса ҫутăлнă ҫынсем.
(И.Я. Яковлев халалѐнчен) 58

Суйламалли вариантсем:

- а) чăвашене, вырăссене, тутарсене, ҫармăссене;
- ă) илѐр, тăрăр, ларăр;
- б) савăнтарса, юрлаттарса, тапăртаттарса, пулăшса;
- в) хăрăр, манăр, ятлаҫăр, ўпкелешѐр;
- г) пулăм, йѐрке, ѐҫ, пулăшу, пайта.

9. Ҫак йѐркесене вырăсла куҫарăр.

Качака чуптарать пахчана,

Ана хирѐҫ тухать пѐр ача:

– Качака, намăс мар-и сана?

Вăтанса пуҫне чикрѐ кача...

Куҫѐнчен ҫухалсассăн ача,

Пахчана тўрех чупрѐ кача.

Handwritten notes in blue ink:
 Качака Козьмьин саран в адрогет,
 На вепреху шу вблагим едем ретелок
 - Козьмьин стидно ли?
 Абсолютно записи генов Козьмьин...
 * Сидз номер ретелок
 Фразы в адрогет поведати Козьмьин. 5.

10. *Ахальтен мар халăхра ҫăкăртан асли ҫук тесе калаҫҫѐ* каларăшпа
вѐҫленекен сочинени-шухăцлав ҫырăр.

Handwritten notes in blue ink:
 Ахальтен мар ҫăк. Вăрҫă вăдăмĕре те ҫăкăр ул ҫук, мĕн атам
 пулнă. Тăлхăн вăдăмĕре те ҫăкăр, ҫăр ҫук ҫулавтăр мар. Тăлх
 ҫăкĕлл ҫăкĕлл ҫăкĕлл марҫа ҫăкăр ҫулĕ. Вăдă мĕрсе мар. Ҫăкăрпа кĕрне
 пĕр пĕрлеш мар пулнă ҫулĕлл. Ҫăкăрпа ҫăкĕлл мĕлĕмле мăвдă ҫулавтăр
 те мăвдăҫҫѐ, кĕрне те ҫăкăрпа ҫулĕлл мĕҫҫѐ. Мăкăрпа ҫулавтăр
 пĕрлеш мар ҫулĕ мăвдăҫҫѐ. Ҫăкăрпа вăдăмĕре те ҫăкăр ҫулавтăр. Ҫăкăрпа
 пĕрлеш мăвдăҫҫѐ те пĕрлешҫѐ. Вăдă ҫул те ҫăкăрпа ҫулавтăр.

48

32,5 б.

Handwritten signatures and names in red:
 Миссирателл Д Гордеев В.И.
 Членов Шор Арзамов Л.П.
 Орловский И.И.

Чăваш чĕлхипе литература олимпиадин муниципалитет тапхăрĕ
 2021-2022 вĕренÿ çулĕ
 Вырăс шкулĕ
 7-8-мĕш классем
 Ыйтусемпе ёсем

1. Хăш ушкăн йăнăш пĕлтерĕшлĕ?

- 1) йёпе çине сапа – пĕр инкек хыççан тепри килсе çапни
- 2) тута тăс – çиллен
- 3) шăхăрса юл – сисмесĕр юл
- ④ шăпчăк ыйхиллĕ – çывăрма юратать

55

2. Хăшĕ ытлаши?

Тилĕ, кашкăр та упа,
 Пурăш, чĕрĕп, тăмана.
 Ак выляç пытанмалла.
 Туп ытлашинине, сăна.

55

3. Мĕн çырна-ши çаканта? Тĕрĕс çырсă илĕр.
 Хурамалахурхурамалакайсахуркуртам.

55

Хурамала хур хурамала кайса хур куртам.

4. Сăмахсен хăш ушкăнĕнче сасăсен шучĕ сас паллисен шутĕнчен нумайрах?

- 1) унчен, кутамкка, рельс
- ② клеенка, юрăçă, чие
- 3) юратать, пьеса, Воробьев
- 4) хĕвел, сукмак, вăрман

55

5. Сăвăра миçе омоним? Вĕсем мĕнле пуллев пайĕ пулнине çырăр.

Сисĕнмесĕр иртрĕ çĕр.
 Çăлтăр пинчĕ, халĕ – çĕр.

Тусăм, сивĕнсем, ан хĕр,
 Пултаруллă пул, ан çĕр.

Сăвăра Золотин, Мухоморов, Л. В. 4. 1

55

6. Пăнчăсем вырăнĕнче мĕнле ăнлав пытаннă-ши?

Сăн – çут çанталăк е япала сăнарĕ урлă этем пурнăçĕн, ёçĕ-хĕлĕн е шухăшĕн паллине сăнлакан нумай пĕлтерĕшлĕ куçăмлă ăнлав.

7. Чăваш çыравçисем хайла жанрĕпе те ăнăçлă усă кураççĕ. Çак сăнлăхсен авторне палăртăр.

Икĕ хут укçа, кăмака, çирĕм пуслăх кĕмĕл укçа, ёçлесе тунă пуянлăх.

Константин Иванов.

8. Панă сăмахсен кирлѣ вариантне суйласа илѣр, клоуз-теста пурнăçлăр.

Вѣренсе çуталма телей тупнă (а) чăвашене калам тата. Ас туса (ă) манă! Пайсăр тăрса юлнă хăвăрăн мѣскѣн чăваш тăван халăхăра эсир (б) пурăнмалла пурăнмалла; вѣсене аçтан та пулин катаран пулăшу килѣ-ха тесе тăмалла мар.

Ан (в) манă! Вѣсене вѣрентсе çуталтарас (г) пуринчен ытла сирѣн çинче пулмалла. Эсир вѣсен хушшинчен тухса çуталнă çынсем. (И.Я. Яковлев халалѣнчен)

5

Суйламалли вариантсем:

- а) чăвашене, вырăссене, тутарсене, çармăссене;
- ă) илѣр, тăрăр, ларăр;
- б) савăнтарса, юрлаттарса, тапăртаттарса, пулăшса;
- в) хăрăр, манăр, ятлаçăр, ўпкелешѣр;
- г) пулăм, йѣрке, ѣç, пулăшу, пайта.

9. Çак йѣркесене вырăсла куçарăр.

Качака чуптарать пахчана, когда бежит в огорог,
Ана хирѣç тухать пѣр ача: Сей новострелы входают один ребенок:
– Качака, намăс мар-и сана? Когда же станю ли тебе?
Вăтанса пуçне чикрѣ кача... Степняки опустоша гонимы когда...
Куçѣнчен çухалсассăн ача, когда с мной потерялся ребенок.
Пахчана тўрех чупрѣ кача. В огорог сразу побежала когда.

50

10. Ахальтен мар халăхра çăкăртан асли çук тесе калаççѣ каларăшпа вѣçленекен сочинени-шухăшлав çырăр.

Çăкăртан асли çук тесе калаççѣ мѣнмен тесен, телие апат сикесен те ача çăкăртат сине çук. Çăкăртат сине тăрханаймастăн. Çăкăртат тѣрне пулат. Вăн пулат хура, шурă, сăрă тѣснѣ. Тата вăн тѣрне сармаши пулат. Вăрса вăрсамен çăкăртат тăрханмен сикеснѣн. Мѣнмен тесен ун урне çăкăртат пулат пулман. Тата эш çăкăртат тăрханмен сине пулататнă. Тунăран çăкăртат тăрхан.

50

Председатель Д Гордеев ВГ
Члены Шиф. Комитета Л. П.
Кресинин И. И.

405